

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

შპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 14

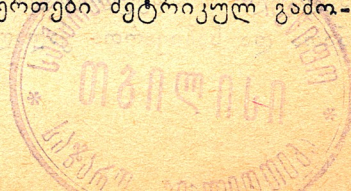
1883—1901

15—30 ივლისი.

რომელ ქალაქზე რა ფასიანი მარკები ითხოვება?

აი კითხვა, რომელიც ხშირად გესმისთ ჩვენ სამღვდლოებაში კაცს. გამოიცემა თუ არა ახალი კანონმდებლობა გერბის მარკების ხმარების შესახებ, შეიქნება ერთი კითხვა: თუ რომელი მარკა უნდა იხმაროთ თხოვნებზე და მოწმობებზე და ამ კითხვის განმარტება თითქმის ხუთი წელიწადი გაგრძელდება. რატომ არის სე ძნელი გასაგები ამ გერბის მარკების ხმარება? მართალია, ახალი კანონმდებლობა გერბის მარკების ხმარების შესახებ, თითქმის, ყოველ ჟურნალ-გაზეთებში იბეჭდება, ამასთან, თითქმის წიგნებიც კი გამოიცემიან

და დარიგდებიან ხალხში, მაგრამ მაინც ხშირად გეკითხებიან, თუ ამა და ამ ქალაქზე რა ფასიანი მარკა ითხოვებაო? ჩვენის აზრით, ეს ხდება ხოლმე იმიტომ, რომ უბრალო ხალხის გასაგებად არ არიან დაბეჭდილნი წესდებანი გერბის მარკების ხმარების შესახებ. წარმოიდგინეთ, რომ ზოგიერთი მუხლები გერბის მარკების ხმარების შესახებ, არა თუ უბრალო ხალხისათვის, არამედ ნასწავლ პირთათვისაც საძნელო გასაგები რჩება და ტყუილ უბრალოთ ახდევინებენ მარკების ფულს მოხოვნელებს. პირველად გამოცემული ძველი წესდება გერბის მარკებზე ერთი ორად პატარაა განმარტებით გამოცემაზე. ეს ცხადათ ამტკიცებს იმას, რომ ბევრს ძლიერ უძნელდება აღნიშნულ წესდების ყველა მუხლების გაგება. აიღეთ მაგალითად ეხლანდელი დრო: ზოგიერთები მეტრიკულ გამო-

წერილობისთვის ისევ ოთხ-აბაზიან მარკას თხოულობენ, მაშინ, როდესაც სამ აბაზიანი მარკებია საჭირო. ზოგიერთებს სისხლის სამართლის წესით საჩივარი შეაქვსთ ამა თუ იმ პირზე და ორ მარკას აკრავენ, როცა მარკები ამისთანა საჩივრებზე სრულებით არ არის საჭირო. არიან ისეთებიც, რომელნიც ორ-სამ მარკას აკრვენ რომელიმე ქალაქზე, როცა ერთის მეტი საჭირო არ არის. ერთი სიტყვით, გაუგებრობით, უცოდინარობით და ზოგიერთ მოსამსახურე პირთა დაუდევნელობით, ერთი წლის განმავლობაში დიდი ფული იხარჯება ტყუილ უბრალოდ მარკებისათვის. ამიტომ მეტი არ იქმნეს, ვგონებთ, ორიოდ სიტყვა ვსთქვათ მარკების ხმარების შესახებ, იმას გარდა, რაც იბეჭდება დღეს ჟურნალ-გაზეთებში. მრავალნი პირნი გვეკითხებიან ჩვენ მარკების ხმარების შესახებ და ამისათვის უდროვით არ მიგვაჩნია ამაზე ორიოდ სიტყვის თქმა.

გერბის მარკები არიან სხვა-და-სხვა ფასების: მანეთიანი, 60 კაპ., 40 კ., 15 კ., 10 კ., და შაურაიანი. თუ რომელ შემთხვევაში როგორი ფასის მარკები იხმარება, ამაზე ჩვენ ცნობა გვქონდა მოყვანილი ჩვენს გაზეთში და დავასრულებთ კიდევ ოფიციალურ განყოფილებაში, ამისათვის აქ აღარ გავიმეორებთ იმას, რაც დაბეჭდილია და რაც დაიბეჭდება.

ამ სტატიაში ჩვენ გვსურს მკითხველების ყურადღება მივაქციოთ მხოლოდ 1) იმ ქალაქებზე და საბუთებზე, რომელნიც სრულებით თავისუფალნი არიან მარკების ხარჯისაგან, 2) იმ საქმეების საექსპლესიო მართველობასა და საზოგადოდ, სასულიერო უწყებაში, რომელნიც თავისუფალნი არიან აგრეთვე გერბის მარკების ხარჯისაგან, 3) იმ საქმეებს და საბუთებს, რომელნიც თავისუფალნი არიან გერბის მარკის ხმარებისაგან უწმიდესი სინოდის განჩინებით და 4) საჭიროდ ვრაცხთ ორიოდ სიტყვა ვსთქვათ იმაზედაც, თუ რა პასუხის გებაში ვარდებიან ისინი, რომელნიც დაარღვევენ გერბის გარდასახადის წესდებულების მუხლებს.

- 1) ქადაგდები და საბუთები, რომელნიც თავისუფალნი არიან გერბის მარკების ხარჯისაგან.
- ა) საჩივრები და თხოვნები ხელმწიფის სახელზედ მირთმეულნი და ნება-დართული ამა თხოვნათა და საჩივართა ქალაქდები.

ბ) მიწერ-მოწერა კერძო პირთა და დაწესებულებათა სავალდებულო საფუძველსა ზედა საზოგადო კანონდებულებათა და განსაკუთრებულ წესდებულებათა, გამართულნი მართებლობის და წესებულების და თანამდებობის პირთან, რომელნიც მოითხოვებიან აღნიშნულ დადგენილობათა და თანამდებობის პირთა მართებლობის მიზნის აღსასრულებლად, ცნობანი, და აგრეთვე ქალაქდები, რომელთათანა ეს ცნობები წარდგინდებიან კერძო პირთა და დაწესებულებათაგან; პირები განჩინებათა, გარდაწყვეტილებათა და სხვა საბუთებთაგან მართებლობის დაწესებულებათა და თანამდებობის პირთაგან კერძო პირთა და დაწესებულებათადმი სავალდებულონი.

გ) თხოვნები და სხვა ქალაქდები, და აგრეთვე გარდაწყვეტილებანი სამხედრო ბეგრის შესახებ.

შენიშვნა. ყოველი მეტრიკული გამოწერილობა და თხოვნები ამ მეტრიკულ გამოწერილობათა და მოწმობათა მიცემის შესახებ, წარმოსადგენად სამხედრო ბეგრის საკრებულოში თავისუფალნი არიან მარკების გარდასახადისაგან, მაგრამ ამისთანა შემთხვევაში მეტრიკის გამომწერის მიმცემი მღვდელი უნდა სწერდეს მოწმობაში, რომ ის მოწმობა ეძლევა მთხოვნელს სამხედრო ბეგრის საკრებულოში წარსადგენად.

2) ქადაგდები და საქმეები, წამოკეუნი საეკლესიო და საზოგადოდ სასულიერო უწყებაში, რომელნიც თავისუფალნი არიან მარკების ხმარებისაგან.

ა) თხოვნები და სხვა ქალაქდები ნებადართულნი მართლ-მადიდებელ ქრისტიანობის მიღებაზედ.

ბ) თხოვნები ეკლესიების და სამლოცველო სახლების აღშენებისათვის.

გ) მართლ-მადიდებელ მონასტრების, სავანეების და მისიების დაარსებაზე.

დ) ქალაქდები მოპოებისათვის ყოველ საჭირო საექსპლესიო ნივთთა შესახებ.

ე) თხოვნები ახალი სამრევლოების გახსნის და აღდგენის და ახალი კრებულის დაარსების შესახებ მიწერ-მოწერანი.

ვ) თხოვნები და მიწერ-მოწერანი მღვდლობის აღდგომის მიღებისა და დანიშვნისათვის, მორჩილად მონასტრებში და აღკვეციისათვის და აგრეთვე

თვე კეთილ ყოფაქცევაზე მიცემული მოწმობანი მრევლთაგან და საზოგადოებისაგან სამღვდელო და საეკლესიო მოსამსახურეთადმი.

ზ) ქალღმერთები და მიწერ-მოწერანი ადგილთა სანადღოდ მიცემისათვის და სასარგებლოდ არქივების სასახლის, მონასტრების და ეკლესიებისადმი.

ც) საქმეები და მიწერ-მოწერანი გადატანისათვის წმიდა ნაწილთა წმიდათა ხატთა; პარაკლისების აღსრულების შესახებ და სხვათა საქმეთა, რომელნიცა ქრისტიანეთა სარწმუნოებრივი გრძნობისაგან არიან აღძრულნი.

თ). მიწერ-მოწერანი მართლ-მადიდებელ ეკლესიის ინტერესების დაცვისათვის სხვა სარწმუნოებისა და მწვალებელთაგან.

ი) თხოვნები და მიწერ-მოწერანი მიღებისათვის შეტრიკულ მოწმობათა შობასა და მონათვლაზედ ყრმათა, რომელნიც წარიდგინებიან აღსამზრდელ სახლებში და სააპეტუნო რჩევებში იმპერატორის მარიამისა.

ია) თხოვნები მეტრიკულ მოწმობათა მიცემისათვის შობასა და მონათვლაზედ ყრმათა მდებალ მოსამსახურე პირთა, საზღვაო სამხედროის სამსახურისა, ფოსტა-ტელეგრაფის უწყებისა და სხვათა ადგილთა და აგრეთვე თვით მოწმობანი, ხსენებულ პირთა.

იბ) ქადაგებები და საბუთები, რომლებიც კანთავისუფლებულნი არიან საგვარდნად გადასახადისაგან უწმიდესი სინოდის დადგენილებით.

ივ) მშობლების წერილობითი ნებართვა შვილთადმი საქორწინოდ. (დადგ. უწ. სინ. 24—30 სექ. 1887 წ. № 1413).

ივ) მოწმობები აღსარების თქმაზე, რომლებიც მიეცემიან მღვდელთაგან აღსარების ავლის შემდეგ იმ პირთა, რომლებიც სხვა ეკლესიაში უნდა ეზიარონ.

ივ) დამოწმებანი, რომლებიც სრულდებიან სასულიერო კონსისტორიათაგან მეტრიკულ ამოწერილობებზე, ადგილობრივი კრებულისაგან მიცემულზედ და რომელზედაც უკვე გარდახდილია საგერბო ხარჯი (დადგ. უმართ. სენატისა 8 აპრ. 1883 წ. დაკანონებათა კრებულში 1884 წ. № 92).

დ) მეტრიკული მოწმობები და მათი კაპიები, რომლებიც მოითხოვებიან სასულიერო კონსისტორიიდან, რომელიმე სათანადო დაწესებულებისაგან ან თანამდებობის პირისაგან, საქალაქო დაწესებულებისაგან, საერობო ან წოდებრივისაგან კერძო პირზედ მისაცემად კი არა, არამედ საქმის საწარმოებლად ერთ ერთ დასახელებულ დაწესებულებაში, მაგრამ ამ საბუთებზედ უნდა იყოს წაწერილი, რომ იგინი იგზავნებიან ამა და ამ დაწესებულებაში ან თანამდებობის პირთან, ამ და ამ საქმისათვის. (დადგ. უწ. სინოდისა 12—26 1 ივნისი 1878 წ. № 1883).

ე) წარწერანი პასპორტებზედ და მოწმობებზედ ჯვარის წერის ან გარდაცვალების და დამარხვის შესახებ მ.ს.ში აღნიშნული პირებისა. (დადგ. უწ. სინ. 23—30 სექტ. 1877 წ. № 1413).

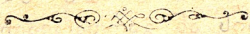
ვ) თხოვნები მოწმობების მიცემის შესახებ, პატარა ბავშვებთათვის, მათ წლოვანობაზედ, ქარხნებში სამუშაოდ და დასადგომად, აგრეთვე თვითონ მოწმობებიც ან ამოწერილობები, ამასთანავე მიცემულ ამოწერილობაზედ უნდა იყოს აღნიშნული, რომ ამოწერილობა არის მიცემული საქარხნო ინსპექციაში წარსადგენად.

ზ). მოწმობები: 1) საზოგადოდ, აღსარების ავლის შესახებ და კერძოდ, რომლებიც მიეცემიან მოწაფეებს, სასწავლებლის მთავრობასთან წარსადგენად და საქორწინოდ განმზადებულთ, 2) რომლებიც ეძლევიან საეკლესიო კრებულისაგან სასოფლო დაწესებულებათ სახაზინო პალატაში წარსადგენად შესახებ ეკლესიებს, ოჯახების წევრთა სიკვდილისა, რომელნიც განთავისუფლებულნი არიან საკომლო გარდასახადისაგან, უმაღლესად დამტკიცებულ 30 დეკემბერს 1875 წ. სახელმწიფო საბჭოს აზრით, ამასთანავე ამ მოწმობებზედ უნდა აღნიშნული იყოს, რომ ისინი ეძლევიან სასოფლო დაწესებულებაში წარსადგენად სასოფლო გადასახადისაგან გამოსარიცხად.

ც) ცნობები, ეკლესიის კრებულთაგან მიცემული ურთი ერთ შორის იმის შესახებ, თუ რა სარწმუნოებას აღვიარებს მსურველი დაქორწინებისა და იმის შესახებ, თუ ეკლესიის კრებულთაგან არაფერი წინააღმდეგი არ არის ქორწინებისა, მათი მრევლთაგანის სხვა სამრევლოს ეკლესიაში.

თ) მოწმობები, რომლებიც იძლევიან ადგილობრივი სამრევლოს მღვდლისაგან წლისა და პიროვნების აღნიშვნითურთ სამრევლო სკოლის მოწაფეთა და რომლებიც წარდგინდებიან თხოვნებთან ერთად გამოსაცდელ კომისიებში სამხედრო ბეგარაში საღავათის მისაცემად, ამასთანავე ამ მოწმობებზედ უნდა იყოს აღნიშნული, რომ ისინი იძლევიან მოწმობების მისაღებად, სამხედრო ბეგარის საღავათისა.

(შემდეგი იქნება)

«მწუემსის» კორამსკონდენცია.

ს. კულაში. პირველ ივნისს, პარასკევს, მეტად სასიამოვნო დღე გათენდა კულაშის ჯვარცმის ეკლესიისა და მისს მრევლისათვის. დილით ამომავალმა მზემ ბრწყინვალედ ამოიყოლა ის სხივიც, რომელიც ყოველად სამღვდლო გაბრიელის გარდაცვალებიდან შავს სამგლოვიარო ძაძაში იყო გახვეული და აღარ ანათებდა იმერეთს. ხსენებულს დღეს გარდიყარა ამ სხივმა კულაშის წილი სამგლოვიარო ფერი და სხვა სხივებთან ერთად გამოანათა ძველის გამაღვიძებელის და დამატკობელის ძალით. პირველ ივნისს ეწვია კულაშის ჯვარცმის ეკლესიას და მის მრევლს არა ჩვეულებრივი ძვირფასი სტუმარი: ამ დღეს პირველად ნახა კულაშის ეკლესიის მრევლმა თვისი სანატრელი მღვდელმთავარი ლეონიდი. საღამოს ოთხ საათზე მობრძანდა მისი უსამღვდლოესობა (თან ახლდა დეკანოზი ყუბანეიშვილი) სამტრედიის სადგურზედ, სადაც მისს მეუფებას დახვდნენ ადგილობრივი ბლალოჩინი ერმალოზ კანდელაკი, სამტრედიის ბოქაული ბ-ნი მახარაძე და კულაშის საზოგადოების მამასახლისი და წარმოუძღვნენ კულაშის ჯვარცმის ეკლესიაზე, სადაც მ. კანდელაკის განკარგულებით მთელი საბლალოჩინო ოლქის მღვდლები იყვნენ შეგროვილნი მისის მეუფების შესახვედრად. სასიამოვნო სანახავი იყო ამ დღეს კულაშის ეკლესია: მისი ვეებერთელა გალავანი მთლად სავსე იყო ხალხით. საზოგადო

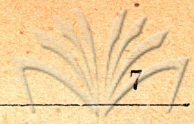
სიამოვნებას მოეცო ყველა კულაშის მკვიდრნი—თავადი და გლეხი, ქალი და კაცი, მოხუცი და ყმაწვილი; სუყველა გრძობდა ერთგვარ გამაცოცხლებელ ძალას და მხიარულობდა. ხალხში, როგორც ეკლესიაში ისე გარეთ, რაღაც ღვთის ნიერი სიჩუმე სუფევდა—ქკვიანი და ბრიყვი ერთნაირი მომოუთმენლობით მოლოდინში იყვნენ გართულნი და სალაპარაკოთ არ ეცალათ. მხოლოდ ცნობის მოყვარე ბავშვები—მოსწავლეები, რომელთა მხიარულებესაც საზღვარი აღარ ქონდა, მოუთმენლობას შეეპყროთ და აქა იქ ფრთხილად, კურდღელივით, რომ მასწავლებლებს არ შეენიშნათ, პირადმა შეხტებოდნენ ხოლმე ქვის ლობეზე გარდასახედვად „მოდის“, თუ „არა“-ო. ამ დროს დაიგრიალა ხარამ ძველი დახავსებული ხის სამრეკლოდამ და ანიშნა მომლოდნელით „მოდისო“. კიდევ რამდენიმე წამი და შემოდგა მათმა მეუფებამ რკინის ქიშკარში ფეხი. ბავშვებმა ერთ წამს კრავებოვით მიაპყრეს თვალები და იმ წამსვე ქიშკრიდამ დაწყებული თვით ეკლესიის დასავლეთის კარებამდის, მათს ორს წკაპში ელექტრონივით გაქონდა—„მოვიდა“—„მოვიდა“-ო. მასწავლებლიდგან მისული სიტყვები რიგრიგად გადაეცათ ეკლესიაში შემოსილი მარჯვნივ და მარცხნივ ჩამწყრივებულ მღვდლებს, რომელთა სახეზედაც გამოხატული აღეღვება მხიარულ შეშფოთებად გარდაიქცა და ზოგს მათგანს შიშადაც გარდაექცეოდა, რომ ამ დროს მათი მეუფების სახის დანახვას არ დაემშვიდებინა ისინი. ეკლესიაში გალობდა კულაშის ნორმალოური შკოლის მოსწავლეები, ამა შკოლის ზედამხედველის ბ-ნ მკურნალის ლობტბარობით, რომელიც მიჩვეულია კულაშის საზოგადოებასთან 16—17 წელიწადი ტკბილი და მწარის განაწილებაში; მძიმე ავადმყოფობამ ვერ დააკავა ის და სხვა მასწავლებელთან ერთად თავისი მოსწავლეებითურთ პატრვისცემით შეხვდა მისს მეუფებას. პატრვისცემულს მღვდელმთავარს მხარს უმშვენებდა ქალარა, არა წლოვანების თანახმად გათეთრებული, სიცოცხლით სავსე ბლალოჩინი—კანდელაკი, რომელმაც ეკლესიაში შესვლის თანავე შემდეგი სიტყვებით მიმართა მათ ყოველად უსამღვდლოესობას: „თქვენო ყოველად უსამღვდლოესობავ, უმოწყალესო მწყემს-მთავარო ლეონიდ! დიდის აღფრთოვანებით, მოწიწებით და სიყვარულით მიეგებება თქვენს მეუფებას რწმუნებული ჩემ-

დამო სამღვდლოება და აქ დამსწრე საზოგადოება და ისტრუქციებს თქვენთვის ხანგრძლივ სიცოცხლეს და ყოველივე ბედნიერებას. ბედნიერია ის სამწყსო, რომელსაც მოენიჭება მწყემს მთავარი, უმაღლესად განათლებული, შეგნებული და შემკობილი ყოველივე მწყემს-მთავრული და კაცობრიული ღირსებით. ღრმად მრწამს, რომ მხოლოდ ამისთანა მწყემს-მთავარს შეუძლია ჯეროვანად დამწყსოს თავისი სამწყსო და იქონიოს მასზედ ჭეშმარიტი მამობრივი მზრუნველობა. ასი წელი შესრულდა, მეუფეო, მას შემდეგ, რაც საქართველოს ეკლესია შეუერთდა რუსეთის ეკლესიას და ეს საუკუნე ჩვენ, იმერლებისთვის იმითია, სხვათა შორის, სახსოვარი და კეთილად სახსენებელი, რომ სწორეთ ამ დროს ღვთის განგებამ გარდმოუვლინა იმერეთს ყოვლად სამღვდლო გაბრიელი, რომლის ფერფლის წინაშე ქედს იხრის, როგორც იმერეთი, ისე მთელი ქართველობა. ყოვლად სამღვდლო გაბრიელმა, თითქმის ნახევარი საუკუნე დამწყსო თავისი სამწყსო და მთელი თავისი სიცოცხლე შესწირა მის ბედნიერებას. ყოვლად სამღვდლო გაბრიელი, როდესაც შემოკლდნენ დღენი ცხოვრებისა მისისანი და ერთი ნაბიჯით მიუახლოვდა საფლავს, არა ერთხელ იტყუოდა: „ვაი თუ ჩემს შემდეგ ჩემს ეპარქიაშიდ შემოვიდეს იმისთანა მწყემს-მთავარი, რომელმაც მოსპოს ეს ჩემი წესწყობილება და მშვიდობიანობის მაგივრად ჩამოაგდოს შფოთი და არეულობა“. მაშ, ნეტარხსენებელი გაბრიელი ზრუნავდა თავის მომავალ მემკვიდრეზედ. მთელი მისი ყურადღება იყო მიქცეული თქვენი მეუფებისაკენ: მას სურდა, რომ თქვენ ყოფილიყავით მისი მემკვიდრე, თუმცა ეს ასე არ იყო მასზედ დამოკიდებული, მაგრამ ეს იყო მისი წრფელი სურვილი, მისი გულის სიღრმიდამ ამოსული საკეთილდღეოდ და წარსამართებლად იმერეთის სამწყსოისა. ნუ თუ გიცნობდათ თქვენ ყოვლად სამღვდლო გაბრიელი? არა, პირადათ ის თქვენ არ გიცნობდათ, მაგრამ იცნობდა თქვენს უმაღლეს განათლებას და შეგნებულებას, იცნობდა თქვენს მიმართულებას, უნარს და თქვენს შთამომავლობას. იმან კარგად იცოდა, რომ თქვენ იყავით სისხლთა და ხორცთაგან იმ სასიქადულო მწყემს-მთავრისა, რომელიც ცნობილია: «ალექსანდრე აღმაშენებელად», ვინაიდგან მან აღაშენა და განამუშენა მრავალი მონასტრები და ეკლესიები და შესძი-

ნა ჩვენს ქართულ მწერლობას ძველი თხზულებანი თვისი საფასის დაბეჭვდით. გაბრიელი და ალექსანდრე—აი ეს ორი სასიქადულო მღვდელ-მთავარი მეცხრამეტე საუკუნისა, რომელთა მოღვაწეობა ოქროს ასოებით იქნება აღბეჭდილი ჩვენი წამებული სამშობლოს ისტორიაში და საეკლესიო მატრიანეში. ყოვლად სამღვდლო ალექსანდრემ სიყრმიდანვე ჩაგინერგათ თქვენ გულშიდ თესლი კეთილ სარწმუნოებისა, ღვთის სასოებისა, სამშობლოს სიყვარულისა, სახელმწიფოს ერთგულებისა და მისწრაფება ბერობის ხარისხისადმი. გარდა ამისა, კარგად მახსოვს ის დრო, როდესაც თქვენ სწავლობდით თბილისის სასულიერო სემინარიაშიდ, მაშინაც ცხადათ გეტყობოდათ სიყვარული ბერული, მყუდრო ცხოვრებისა. თქვენი სული მაშინვე ელტოდა შავმოსილობის სახით ეკლესიურ მოღვაწეობას და დიდებას და დიდებას თქვენი ბიძისას შეადგენს ის, რომ ეს თქვენი კეთილსათნოებიანი მიდრეკილება მან განაცხოველა, ააღორძინა და ბრძნულად აღზარდა თქვენ ნორჩ გულში. სწორედ ბიძა თქვენის სასიქადულო გავლენას უნდა მიეწეროს, რომ თქვენ ჯერ ისევე სწავლის დროს აკადემიაში შეიმოსეთ ანგელოზებრივი სახე და ამით განემზადეთ სამშობლო ეკლესიის თავდადებითი სამსახურისთვის. როგორც ვიცით თქვენი მისსიონერული მოღვაწეობა დიდად ნაყოფიერი და ნაკურთხი იყო ღვთისაგან. თქვენი სახელი ტკბილად მოსაგონებელი და გასახარებელია დღესაც გუდამაყარ-ფშავ-ხევსურეთში, სანიგილო და მესხეთში, ოსეთში და ქისტებში. „გაგვიფრინდა ანგელოსი“-ო ამოიკენესეს ამ მთიულებმა, გაიგეს რა თქვენი დანიშვნა იმერეთის ეპარქიაზედ. დღე თქვენი ქორ-ებისკობის ხარისხზედ აღყვანისა იყო თბილისისათვის ჭეშმარიტად ბრწყინვალე დღესასწაული, რომელმაც მიიზიდა აუარებლად მკვიდრნი თბილისისა განურჩევლად ერობისა, წოდებისა და სარწმუნოებისა. თავდაბლობით, კეთილგულობით, სისწორით და პატიოსნებით თქვენ დაიმონავეთ გული და სული მთელი თბილისელი ქართველობა. ქართველი ერი მიეშურებოდა იმ ეკლესიისაკენ, სადაც თქვენ მწირველი ბრძანდებოდით, რომ დამტკბარიყო თქვენი ჩვეულებრივი მჭერმეტყველი სწავლა-მოძღვრებით. საგულისხმო, საგრძნობელი და მჭერმეტყველურად მოსახრებელი შინაარსი ბევრი თქვენი სიტყვებისა აღმონქდელი აქვს თქვენ

სამწყსოს გულის ფიცარზედ და მოვალეობად მიიჩნია გადასცეს იგი მცნებად ჩამომავლობას. დაუვიწყარია, სასიქადულო მწყემსთ-მთავარო, თქვენი აღფრთოვანებული სწავლა-მოძღვრება, თქმული ამ ეპარქიაში პირველად შემობრძანების დღეს, და განსაკუთრებით ის წამი, როდესაც მთლად მოცულმა სიმდაბლით, ლმობიერებით და სიმშვიდით მიმართეთ იქვე მდგომს სამღვდელოებას და წრფელი გულით და გრძობით შესთხოვეთ, რომ მას შეესუბუქებინათ თქვენთვის მწყემს-მთავრული დიდი ტვირთი. დიახ, მეუფეო, ტვირთი თქვენი არის უუმძიმესი ყოველთა ტვირთა. როგორც იესო ქრისტეს არ შეეძლო მარტო გავერცელებინათ ქრისტიანობა მთელს ქვეყანაზედ, არამედ მან აღიჩინა თანაშემწეებად მოციქულები და გაგზავნა ყოველ კუთხეშიდ ქვეყნისა ქრისტიანობის დასამყარებლად, ისე თქვენც, მეუფეო, არა ძალგიძთ მარტო დამწყსოთ თქვენი სამწყსო, თუ სამღვდელონი არ იქნებიან თქვენი თანაშემწენი. ჩვენ მხათა ვართ, მეუფეო, ხელი შეგიწყით და შეგიმსუბუქით თქვენი მძიმე მწყემს-მთავრული უღელი, რითაც ვილონებთ და რამდენადაც შესწვდება ჩვენი სწავლა-განათლება, მზად ვართ თავ-განწირულად ვიყვნეთ განმახორციელებელნი ყოველთა თქვენთა განკარგულებათა, ვინაიღვან სრული დარწმუნებული ვართ, რომ ყოველივე ეს გამოდის თქვენი ჰკუიდამ და თქვენი კალმის წვერიდამ და არ არის კერძოთა პირთა ზედგავლენის შედეგი. დღეს ყველა: სამღვდელონი და საერონი, დიდი და პატარა, მოხუცი და ყნაწვილი თავისუფლად მომართავენ თქვენს მეუფებას და იღებენ თქვენგან სრულს კმაყოფილობას მართმსაჯულების ფარგალში, ვინაიღვან თქვენ თაყვანს სცემთ სიმართლეს და უარს-ყოფთ უსამართლობას. თქვენი უმაღლესი განათლება, თქვენი შეგნებულება, თქვენი მახვილი ჰკუა, თქვენი ენერგია, თქვენი მიმართულება და თქვენი წლოვანება უტყუარი თავდებია იმისი. რომ თქვენ დამწყსით იმერეთის სამწყსოს ისე, როგორც გიანდერძათ უმაღლესმა მწყემს-მთავარმა იესო ქრისტემ და გაგვიწვევ ჩვენ დღეს ნამდვილ მამობას და ამის გამოა, რომ ჩვენ განვცხრებით და ვიხარებთ. თქვენ ეხლა, მეუფეო, დაბრძანებით ეპარქიაში, რომ ადგილობრივ გაეცნოთ სამრევლოებს, შეიტყოთ მათი სულიერი მდგომარეობა, შეიტყოთ თუ რამდენად თვითთელი ეკლესიის

მსახური მტკიცედ ასრულებს თავისი საღრმთო მოვალეობას, შეიტყოთ ეკლესიის სიმდიდრე და სიღარიბე და თითოეულს ნაკლს შესაფერი მალამო დასდეთ. დღეს თქვენ მობრძანდით ჩვენს ღარიბ ტაძარშიდ, რითაც გაგვახარეთ და დაახლოვებით გაგვაცანით თქვენი თავი. სადიდებელად ღვთისა და სახსოვრად პირველად აქ თქვენი მობრძანებისა მზად არიან დღეს რიცხვიდამ ამ ეკლესიის სამრევლონი, პატივცემულნი თავადნი, აზნაურნი და გლეხნი შეუდგენ ამ ტაძრის გამწვენებას, რომ ის შეიქმნეს ნამდვილი ღვთის სახლი. ნიშნად უღრმესი პირადათ ჩემი პატივისცემისა და რწმუნებული ჩემდამო სამღვდელოებისა თქვენი მეუფებისადმი მაქვს პატივი მოგართვათ ეს საქართველოს ერის განმანათლებელის, წმიდა ნინოს ხატი და შევთხოვ უზენაეს არსებას, რათა მოციქულთა სწორი, ღირსი დედა ნინო იყოს თქვენი მფარველი, წინამძღომელი და შემწე სრულიად თქვენი მწყემს-მთავრობის დროს; მოგცეთ მან ძალი და სიმხნე, რომ თქვენც დაგმწყსოთ იმერეთის სამწყსო ნახევარი საუკუნის განმავლობაშიდ და მოგვეგვექოსთ ის განუსაზღვრელი სიყვარული, რომელიც სუფევდა ყოველად სამღვდელო გაბრიელის და მისი სამწყსოს შორის. მიიღეთ, ყოველად უსამღვდელოესო მეუფეო, ეს ხატი ჩვენი განმანათლებლისა როგორც წინდი ჩვენი თქვენდამი უღრმესი პატივისცემისა: მიიღეთ, ყოველად უსამღვდელოესო მეუფეო, ეს წმინდა ხატი საქართველოს მოციქულისა, ეამბორეთ მას და გარდმოაწლინეთ მისი მადლი და კურთხევა ჩვენზედ; დაგვატყბეთ თქვენი ჩვეულებრივი მჭერმეტყველი სწავლა-მოძღვრებით“. დასასრულ თავისი სიტყვისა მ. კანდელაკმა თავის სამღვდელოების და მრევლის მხრით, ნიშნათ უღრმესი პატივისცემისა და სიყვარულისა მიართვა მათ ყოველმდ უსამღვდელოესობას ძვირფასი ხელოვნების წმინდა ნინოს ხატი... თუ როგორ გამაცოცხლებელმა და გამასპეტაკებელმა ჟრუანტელმა დაურბინა ყველა იქ მყოფს. როცა მ. ბლოლოჩინმა ხატით ხელში წარსდგა თამამად ნაბიჯი მათის მეუფებისაკენ შემდეგ სიტყვებით: „მიიღეთ, ყოველად უსამღვდელოესო მეუფეო, ეს წმინდა ნინოს ხატი, როგორც წინდი ჩვენი უღრმესი თქვენდამი პატივისცემისა; მიიღეთ ყოველად უსამღვდელოესო მეუფეო, ეს წმიდა ხატი საქართველოს მოციქულისა“ და სხვა, ძნელი წარმოსადგენია მის-

თვის, ვინც აქ არ დასწრებია. ბლალოჩინი კანდე-
ლაკის შემდეგ მეტად ვრცელი და ბრძნული სიტ-
ყვა წარმოსთქვა მისმა ყოვლად უსამღვდელოესობამ,
რომეც უზიდაც, სხვათა შორის, გაახსენებდა იქ მყოფ
სამღვდელოებს, თავადთ და გლეხთ მათ მოვალეო-
ბას ეკკლესიისა და მამულისადმი, რომელსაც ასა-
ბუთებდა ისტორიული მაგალითებით. შემდეგ მათმა
მეუფებამ ინახულა იქვე ახლოს მდგარი ქვიტკირის
ძველი ეკკლესია. აქედამ გამობრძანების შემდეგ,
მათ მეუფებას წარუდგა კულაშის ნორმალური შკო-
ლის ზედამხედველი ბ. შკურნალი, რომელიც გააც-
ნო მათ მეუფებას მამა ერ. კანდელაკმა. მისმა მეუ-
ფებამ მიმართა მას შემდეგი სიტყვებით; «თქვენზე
ბევრი კარგი გამიგონია და გისურვებთ შემდეგისა-
თვის კეთილ წარმატებასაო» და გარდასცა ლოცვა-
კურთხევა. ამის შემდეგ მათი მეუფება მივიდა მოს-
წავლეებთან და კითხა რამოდენიმე ლოცვა და ან-
გარიში და როცა მიიღო თავის კითხვებზედ მარ-
თალი პასუხი, მათი მეუფება თავზე ხელის დასმით
მოეფერა ბავშვებს და გაშორდა. ამის შემდეგ მათი
მეუფება წაბრძანდა სარევიზიოთ მსხვა ეკკლესიებზე
კანდელაკის საბლალოჩინოშიდ, რომელსაც მოუწდა
ხუთი დღე. ყველა ეკკლესიებზე მათ ყოვლად უსამ-
ღვდელოესობას დიდ ძალი ხალხი ხვდებოდა, ის-
მენდენ მის ბრძნულ ქადაგებას და ლებულობდენ
ლოცვა-კურთხევას. დილით ექვს ივნისს, მათი ყოვ-
ლად უსამღვდელოესობა ისევ სამტრედიით სხვა
საბლალოჩინოში წაბრძანდა სარევიზიოთ.

სკოლის მასწ. ვლადიმერ არეშიძე.

ახალ იმპერატორ სკოლის ძირითადი დებულებანი, რომელიც შეიქმნა სასწავლო წლის მიხედვით.

1) მთავრობის საზოგადო განათლების საშუა-
ლო სკოლა უნდა იყოს ერთი, ერთგვარის ტიპისა:
შენიშვნა 1. ის საშუალო სკოლები, რომელთაც
ინახავს ქალაქი, ერება, კერძო საზოგადოება, წოდება
და მთავრობაც დახმარებას უწევს, მთავრობის სკოლის
ტიპისა უნდა იქმნეს, მაგრამ ცვლილების მოხდენაც შე-
საძლებელია, თუ საერო განათლების მინისტრის ნებარ-
თვა იქმნება.

შენიშვნა 2. ის საშუალო სკოლები, რომელთაც
ინახავს სრულის თავისის საწვით ზარველ შენიშვნაში
ნახსენები დაწესებულებანი ან კერძო ზარველი, შეიძლება
განსხვავდებოდნენ საზოგადო ტიპის სკოლებისგან.
მხოლოდ უფველ ამისთანა შემთხვევისათვის სსტრის
მინისტრის ნებართვა.

2) საშუალო სკოლის დანიშნულებაა აღზარ-
დოს ახალი თაობა, მისცეს მას დასრულებული სა-
შუალო განათლება და მოამზადოს უმაღლეს სას-
წავლებლისათვის. ამასთანავე საშუალო სკოლის
პირველ 3 კლასის კურსი ერთი მთელი დასრულე-
ბული კურსი უნდა იქმნეს.

შენიშვნა. 3. ამ დაბალ სკოლების მოსწავლეთ,
რომელთა ზრდასამა უსწავლავს საშუალო სკოლის I-
სამ კლასს, შეუძლიანთ შევიდნენ მეოთხე კლასში, თუ
ეგზამენს დაიჭერენ ამ საგნებში, რომელნიც არ შედი-
ოდნენ დაბალ სკოლების ზრდასამაში, და აგრეთვე უმ-
თავრესს საგნებშიაც.

3) საშუალო სკოლა უნდა კლასიანი იყოს.

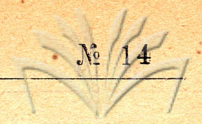
4) საშუალო სკოლის პირველი 3 კლასი სა-
ერთო და სავალდებულოა ყველა მოსწავლეთათვის.
აქ ასწავლიან: სამღვთო სჯულს, რუსულ ენას,
სამშობლო და საზოგადო ისტორიას, გეოგრაფიას,
არითმეტიკას, ბუნების მეტყველებას, ახალ ენებს,
ხატვასა და ხაზვას და სუფთა წერას.

შენიშვნა 4. მოსწავლენი, რომელნიც კარგად გა-
ათავებენ ზარველ 3 კლასს და არ მოისურვებენ სწავლის
განგრძობას, მიიღებენ დაბალ განათლების გათავების
მოწმობას.

5) მე-IV კლასიდან დაწყებული, საშუალო
სკოლის მოსწავლენი გაიყოფებიან ორ ნაწილად:
ერთი სწავლობს ბუნების მეტყველებისა და გრაფი-
ულ ხელოვნების დამატებით კურსს, მეორე ამ საგ-
ნების მაგიერ და იმავე საათებში ისწავლიან ლათინ-
ურს.

ორივე ჯგუფისათვის საერო სავალდებულო
საგნებია: საღმრთო სჯული, რუსული ენა და ლო-
ლიკა, სამშობლო და საზოგადო ლიტერატურა, კა-
ნონების შესწავლა, სამშობლოს შესწავლა, ფრან-
გული და გერმანული ენები, მათემატიკა, ფიზიკა,
კოსმოგრაფია, სამშობლო და საზოგადო ისტორია,
გეოგრაფია და ბუნების მეტყველება.

6) ყველა უნივერსიტეტთან ქალაქებში და
ვილნოში დარჩება თითო საშუალო სკოლა ორივე
ძველი ენით.

მწარე ფიქრები

7) ბერძნულ ენის სწავლება, როგორც არა სავალდებულო საგნისა, შეიძლება სხვა საშუალო სასწავლებლებშიაც სასწავლებლის საშუალების და მსურველ მოსწავლეთა რაოდენობის მიხედვით. ამავ გარემოებათა მიხედვით შეიძლება ინგლისურ ენის სწავლების შემოღებაც.

8) განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს მოსწავლე ახალგაზრდობის აღზრდას და სასკოლო დისციპლინას; ამასთანავე წინანდელზე მეტი ყურადღება უნდა მიექცეს გიმნასტიკას და ფიზიკურ ვარჯიშობას, ექსკურსიებსა და სეირნობას.

9) სიმწიფის ატესტატები აღარ იქმნება. ვინც კარგად გაათავებს საშუალო სკოლას, მიიღებს საშუალო განათლების გათავების მოწმობას და უფლება ექმნება შევიდეს უმაღლეს სასწავლებელში შემდეგის წესის მიხედვით:

ა) ვისაც ორივე ძველი ენა უსწავლია, მას მიიღებენ უეგზამენოთ უნივერსიტეტის ყველა ფაკულტეტებზე.

ბ) ვისაც მარტო ლათინური უსწავლია, თუ მოისურვებს ისტორიკო-ფილოლოგიურზე ან ღვთისმეტყველების ფაკულტეტზე (დორპატში) შესვლას, დამატებითი ეგზამენი უნდა დაიჭიროს ბერძნულში.

გ) თუ რა წესით მიიღებენ დანარჩენ ფაკულტეტებზე მეორე (ბ) მუხლში მოხსენებულ პირებს და აგრეთვე იმათაც, რომელთაც არც ერთი ძველი ენა არ უსწავლიათ, ამას გამოარკვევენ შესაფერი ფაკულტეტები და დაამტკიცებს საერო განათლების მინისტრი.

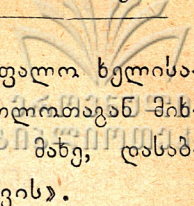
დ) უმაღლესს სპეციალურ სასწავლებლებში მიიღებენ მოსწავლეთ ამ სასწავლებლების წესდების მიხედვით.

10) სამრეწველო და სხვა ყოველგვარ ტექნიკურ სასწავლებლებში, რომელთაც კი საზოგადო განათლების კურსი აქვთ ერთის სკოლიდან მეორეში გადასვლის გასაადვილებლად პირველ 3 კლასის პროგრამები დაახლოვებით ისეთივე უნდა იქმნეს, როგორც არის საშუალო სკოლის პირველ 3 კლასში.

11) არსებული 4 კლასიანი პროგიმნაზიები გადკეთდება დაბალ 3 კლასიან სკოლებად (ნახე მუხ. 2 და 4) და ექვს-კლასიანი კი — შეიღკლასიანად.

ნეტავი თუ შეიძლოს კაცმა ქვეყანაზე კაცური ცხოვრება, რომ ათასნაირი მწუხარება და უკმაყოფილება არ იგრძნოს. ნეტავი თუ შეიძლოს კაცმა გულგრილად უცქიროს ხალხის ცხოვრებას, როცა მის თვალის წინ ფუსფუსობენ და პარპაშებენ სულმდაბალნი, ცილის-მწამებელნი, მოშურნენი, მექრთამენი, ამპარტავანნი, ფლიდნნი, გულდიდნი, ფარისეველნი, მოიქვენელნი, ორპირნი, გონებით ჩლუნგნი, უნიჭონი და თავის კუჭის მონანი? როგორ შეგიძლიათ გულ-გრილად უყუროთ ამისთანა პირთა, როდესაც იგინი საზოგადოების უმეტესობას შეადგენენ. მართალია, დიოგენი დღისით ფარნით დაეძებდა რიგიან კაცებს და ვერ პოულობდა, მაგრამ დიოგენი დამდემდი დიდმა დრომ განვლო და ხალხის განათლებამაც იმდენად წინ წაიწია, რომ ჩვენს დროში — მეოცე საუკუნის დამდეგს — არ უნდა იყვნენ ამისთანა პირნი. ტყუილი გამოდგა ფილოსოფოსების დასკვნა, რომ მეოცე საუკუნის დამდეგს კაცთა შორის მოისპობა ომიანობაო, მოისპობა შურიანობა, მტრობა, ორპირობა, ფლიდობა, ვერაგობა და სხვა ეშმაკური საქციელნი და ქვეყანაზე დამყარდება მშვიდობა, ძმობა და სიყვარულიო. სად მოისპოა ცუდი თვისებანი ხალხთა შორის და სახელმწიფოთა შორის ომიანობა? აბა თვალი გადაავლეთ სამხრეთ-აფრიკის მხარეს, რას ჩადიან იქ ინგლისელები — ეს ვითომ ქველა ხალხზე განათლებული ერი? ამ უკანასკნელ დროს ინგლისელებმა გადასწყვიტეს, რომ უთუოდ სულ უნდა გაველიტოთ ბურებია!.. სხვა სახელმწიფოებიც თავიანთი სიჩუმით თანხმობას უცხადებენ. ან კი აქვთ უფლება რაიმე უთხრან ინგლისელებს, როდესაც მრავალი მათგანი უარეს საქმეს ჩადის?

დიახ, დარწმუნდი, ამაყო კაცის გონებავ, რომ შენი ბუნება მოშლილია ცოდვით და დიდი გამჭრიახობა გჭირდება, რომ დასძლიო ცოდვით მოშლილი შენი ბუნების არა კეთილი მიდრეკილებანი. დიდი გამჭრიახობა გჭირდება შეიგნო შენი არაარობა და ბედნიერება ექიო არა მარტო ნივთიერებაში, რადგან ნივთიერი სიმდიდრე არავის

ანიჭებს ამ ქვეყანაზე ბედნიერებას. დროა შეიგნო და დარწმუნდე, რომ შენი სულიერი არსება არასოდეს არ დაკმაყოფილდება მარტო ნივთიერი საგნებით. გამოიკვლიე, შეიტყე და დარწმუნდი, რომ შენ ხარ გვირგვინი ღვთის ქმნილებათა, შენ ხარ მეფე ამ მშვენიერი ქვეყნისა, ვიდრემდის სრულებით არ დაგიკარგავს ხატება და მსგავსება ღვთისა, შენის შემოქმედისა. როცა ამ ხატებას და მსგავსებას დაკარგავ, მაშინ შენ გვირგვინი და მეფე კი არა ხარ ამა ქვეყნისა, არამედ უმდაბლესი და უბედური ყოველ პირუტყვ ცხოველთა შორის. არა გჯერა ესე? ყური დამიგდე და მოისმინე რასა ბრძანებს საღმრთო წერილი: „ვიხილე მე ცანი ქმნულნი თითთა შენთანი, მთოვარე და ვარსკვლავები, რომელ შენ დააფუძნე. რაი არს კაცი, ან ძე კაცისა, რამეთუ მოხედავ მას. დააკლე იგი მცირედ რაიმე ანგელოსთა, დიდებითა და პატივთა გვირგვინოსან ჰყავ იგი და დაადგინე იგი ზედა-ქმნულსა ხელთა შენთასა, ყოველივე დაამორჩილე ქვეშე ფერხთა მისთა. ცხოვარი და ზროხა ყოველივე მერმეცა და პირუტყვნი ველისანი. მტრინ-ველნი ცისანი და თევზნი ზღვისანი, რაოდენი ვლენან ალაგებსა მას ზღვათასა“... ნუ იქადით ბრძენი სიბრძნითა თვისითა, და ნუ იქადინ ძლიერნი ძალითა თვისითა და ნუ იქადინ მდიდარნი სიმდიდრითა თვისითა... სთქვა უგნურმან გულსა შინა თვისსა არა არს ღმერთი, განირყვენ და ბილწ იქმნენ ივინი... კაცი პატივსა შინა იყო და არა გულისხმავყო, ბაძვიდა იგი პირუტყვსა, უგუნურსა და მიემსგავსა მას“...

* *

„თესლისაგან არა წმინდისა, კაცისაგან ცრუსა და მზაკვარისაგან მიხსენ მე... რად მწუხარე ხარ, სულლო ჩემო, ანუ რად შემადრწუნებ მე, ესევედ ღმერთსა, რამეთუ მე აურო მას, მაცხოვარსა პირისა ჩემისასა... ჰირსა შინა ჩემსა უფლისა მიმართ ღაღად-გყავ და ისმინა ჩემი. უფალო იხსენ სული ჩემი ბაგეთაგან ცრუთა და ენისა მზაკვრისა... ისარნი ძლიერისანი ღესულ არიან... განმარინე მე უფალო კაცისაგან უგნურისა და კაცისა ცრუსაგან მიხსენ მე. რომელთა ზრახეს უსჯულოება გულსა შინა მათსა ყოველსა დღესა შინა მათსა, ყოველსა დღესა განაწყობენ ბრძოლათა. აღილე-სეს ენა მათი, ვითარცა გველისა, და გესლი ას-

პიტთა ბაგეთა მათთა. მიცევ მე უფალო ხელისა-გან ცოდვილისა და კაცთა უსამართლოთაგან მიხსენ მე. დამირწყეს მე ამპარტავანთა მახე, დასაბ-ლითა განართხეს მახე ფერხთა ჩემთვის“.

აი ამ სიტყვებით ვნუგეშობ, ამ გვარი საკითხავებით ვიტკბობ სულსა და გულსა, როდესაც ჩვენი მტერნი და მოშურნენი აღილესვენ ენათა თვისთა ცილის საწამებლად და საბეზღარად. ყოველივე სამარცხვინო საქციელნი თვისნი, ყოველი ბოროტ-განზრახულება, ყოველივე არა წმიდებით შეძინება და ვერაგული საქციელნი უნდათ გაამართლონ ბეზღობითა თვისითა და ცილის წამებითა. და რას არ გვწამებენ ეს მოშურნენი!.. ამაყობას და კაცის ჩაუგდებლობას, მეუფროსეთა თვისთა წინააღმდეგობას და ჩაუგდებლობას, სხვა პირთა თანამდებობის ადგილებში შეცილებას და შეხარბებას!.. საქვეყნოთ გამოცხადებული გვაქვს, რომ სოფლის მღვდელობის წოდება უმეტესად მიგვაჩინია და გადაწყვეტილი გვაქვს ჩვენს სიცოცხლეში ამ აღთქმას და გადაწყვეტილებას არ უშტყუნოთ. იციან კარგად ჩვენ მეშურნეთა, რომ უკეთესს და უმჯობესს ადგილებზე უარი განვაცხადეთ, (რომლებზედაც წერილობითი საბუთებიც გვაქვს), მაგრამ მოშურნენი თავიანთი ცუდი მიმართულების და საქციელის გასამართლებლად მაინც გაიძახიან: ადგილს „გვეცილებო“. ყოველი თავიანთი სიმდაბლის და საზოგადოების მხრით სამღვდელის მიზეზად ჩვენ გვსახვენ! ამის მეტი ამ საცოდავთ თავის გასამართლებელი მიზეზი არა აქვსთ რა! ან კი როგორ უნდა გაიმართლონ სხვა რიგად თავი? თავიანთ ბნელით მოცულს საქციელს ხომ არ გამოაშკარავებენ და არ გამოტყდებიან და იტყვიან: თვითონ ჩვენ ვართ დამნაშავენი და არა სხვანიო? დეე, იპარპაშოს სივერაგემ, ცილის-მწამებლობამ და ენა ტანიაობამ დრომდე. არ შეიძლება სიმართლე დაიხშოს სამუდამოდ. სახარების სიტყვებისამებრ არა არის რა დაფარული, რომელიც არ გამოაშკარავდეს და არ დაიგმოს. მზად ვართ მოთმინებით მივიღოთ ყოველივე დევნულება მოყვარეთა და მოძულეთაგან, შინაურთა და უცხოთაგან. გვრწამს და ვსასოებთ, რომ რამდენათაც ძლიერი იქმნება დევნულება ცილის-მწამებელთა, იმდენად მეტად იქმნება გამოცხადებული ბნელნი საქმენი მათნი, რომელთა თქმა სირცხვილ არს...“

„არა შემეშინოს მე ბევრეულისაგან ერისა, რომელთა იგი გარემო მომიცვეს მე. აღსდევ, უფალო, მაცხოვრე მე ღმერთო ჩემო, რამეთუ შენ დასცენ ყოველნი, რომელნი შემტერნეს ამაოდ, კბილნი ცოდვილთანი შენ შემუსრენ. ვიხარებდე და ვიშვებდე შენდამი, და უგალობდე სახელსა შენსა მაღალო. რა ჟამს უკუნ იქცეს მტერი ჩემი მართლ-უკუნ, მოუძღურდენ და წარწყმდენ პირისაგან შენისა“... აი საკითხავი, რომლითა ვნუგეშობთ ყოველთვის. ამისთანა საკითხავებით ვნუგეშობდით იმ დროსაც, როცა თავს დაგვესხენ არა ჯოხებითა და წათებითა, არამედ ბერძანკებითა და ჩვენს სახლში თავისუფლად დაბრძანდებოდნენ დაუპატიჟებლნი სტუმარნი და ბრძანებლობდენ ჩვენზედა...

სოფლის ხუცესი.

ნაციონალისტური მწვალებლობა (სექტანტობა) რუსეთში
(უწ. სანდის აბუ-ზრეჟანის უქვეშ. მახსენებიდან)

ახალ მწვალებელთა მოძრაობას, განსაკუთრებით შტუნდისტებისას, ყველგან მღვდლვარება და მოუსვენრობა ეტყობოდა. სამხრეთ რუსეთში, მაგალითად, საქმე იქამდე გამწვავდა, რომ შტუნდისტები უდიერად ეპყრობოდნენ და დასცინოდნენ მართლმადიდებლებს, განსაკუთრებით მღვდლებს, პოლიციას და საზოგადოდ თანამდებობის პირთ, სასაცილოდ იგდებდნენ მართლმადიდებლობის სიწმინდეს და დაუფარავად ავრცელებდნენ მართლ-მადიდებელთა და ძველ მწვალებელთა შორის თავიანთ სწავლას.

მიუხედავად 1894 წლის უმაღლესად დამტკიცებულის აზრისა, შტუნდისტები ერთად თავს იყრიდნენ და თან მართლ-მადიდებლებიც მიჰყავდათ თავიანთ კრებებზე. პოლიციას არა თუ არ ემორჩილებოდნენ, ხშირად ძალასაც ხმარობდნენ მის წინააღმდეგ და აცხადებდნენ, რომ ისინი არ დაემორ-

ჩილებიან არსებულ კანონს, რადგან იმედი აქვთ ახალი კანონის გამოცემისა და იმ გავლენიან მებრძობისა, რომელნიც მათ პეტერბურგში ჰყავთ. მისიონერებთან შტუნდისტები არ მიდიან, ბავშვები გამოჰყავთ სკოლებიდან, როგორც კი წერა-კითხვას ისწავლიან; ამიტომ სკოლებს აღარ შეუძლიათ იქონიონ მათზე ზნეობრივ-სარწმუნოებრივი გავლენა...

ეპარქიების უფროსების მოხსენებათა აზრით, შტუნდისტების მოძრაობის ხელმძღვანელი სარწმუნოებრივი მოტივი კი არ არის, არამედ სხვა გარეშე მიზეზი.

პირველად ყოვლისა უნდა აღინიშნოს გავრცელება ხალხში სოციალ-ნიგილისტურ მიმართულებისა და „ტოლსტოის ძისა“, რომელიც ქრისტეს სარწმუნოებისა და სახელმწიფოს წინააღმდეგია.

ამ ცრუ იდეებსა და აზრებს ავრცელებენ შტუნდისტებ შორის მათი (აზრებისა და იდეების) აღმსარებელი ინტელიგენტები: ესენი უახლოვდებიან შტუნდისტ მეთაურებს და ავრცელებენ ხალხში საზღვარ-გარეთ დაბეჭდილ წიგნებს, სადაც სისტემაშია მოყვანილი შტუნდისტ რელიგიურ-სოციალური აზრები და, რასაკვირველია, ეს სისტემა მიმართულია როგორც არსებულ ეკლესიის, ისე სახელმწიფო წესწყობილების წინააღმდეგ. სამხრეთ-რუსეთის შტუნდისტებსა და პეტერბურგის პაშკოველებ შორის ვრცელდება მეტად მავნებელი რვეულები და საზღვარ-გარეთ დაბეჭდილი წიგნაკები, რომლებშიაც კატეხიზმოს ფორმით მოყვანილია ტოლსტოისტური და დუხობორული რელიგიურ-პოლიტიკური აზრები.

ინტელიგენტ-ხელმძღვანელების სისტემატიური აგიტაცია განსაკუთრებით გაძლიერდა სრულიად რუსეთის აღწერის დროს და ცოტა არ გაუკეთებია გაუნათლებელ მწვალებლების გონების ასაღელვებლად.

სხვა მიზეზთა შორის, ხელს უწყობს შტუნდისტ და საზოგადოდ მწვალებლობის გავრცელებას ჩვენის საზოგადოების ის ნაწილი, რომელიც თავის თავს ლიბერალურს უწოდებს. საზოგადოების ეს ნაწილი ამ უკანასკნელ დროს დიდ მფარველობას უწევს მწვალებლებს, რომლებთანაც ზოგიერთ წარმომადგენლებს პირდაპირი დამოკიდებულება აქვთ, რაც იმედს აძლევს შტუნდისტებსა და სხვებსაც, რომ

მაღე მათ სრულ თავისუფლებას მიანიჭებენ. 1898 წელს ჟურნალ-გაზეთებში დაიბეჭდა ბევრი წერილები მწვალებლების სასარგებლოდ და წინააღმდეგ ჩვენის მისიებისა; ამიტომ არ უნდა გვიკვირდეს, რომ მწვალებლებიც გულ-მოდგინეთ ადევნებენ თვალ-ყურს ამ მათთვის სასარგებლო მიმართულებას ლიტერატურისას. საზღვარ-გარეთელ გერმანელ ბაპტისტებს, როგორც წინეთ, ახლაც აქვთ მკიდრო კავშირი რუსულ შტუნდასთან. ესენი ზრუნავდნენ არა მარტო იმაზე, რომ გაეგრძელებინათ ხალხში მართლმადიდებლობის წინააღმდეგ დაწერილი წიგნაკები; ამათ ჰყავთ ჯამაგირიანი მქადაგებელი მათის სწავლისა. ჰამბურგის ბაპტისტების სემინარიიში ამზადებენ შტუნდო-ბაპტიზმის საგანგებო მქადაგებლებს, აგრცვლებენ საზღვარ-გარეთ ცნობებს რუსეთელ შტუნდისტების დევნა-წვალებაზე და მით თანაგრძნობას იძენენ მათთვის. 1898 წელს ლონდონში ტოლსტოის მიმდევარის ვლადიმირ ჩერტკოვის (ვორონეის გუბერნიის მემამულე) მეოხებით დაარსდა სტამბა და გამოდის გაზეთი „ბრატსკი ლისტაკი“, რომელიც ეწოდა «ლისტკი სვაბოდნალო-სლოვა»-ს სახელით გამოდის. ეს გამოცემა განსაკუთრებით რუსეთელ მწვალებლობის საქმეს ემსახურება და ჰკიცხავს მართლ-მადიდებელ ეკლესიას და მთავრობას. ამ გამოცემაში, სამწუხაროთ, დიდ მონაწილეობას იღებს ცნობილი მწერალი გრაფი ლევ ტოლსტოი, რომელიც ყოველ ნომერში სასტიკად ჰკიცხავს მართლმადიდებელ ეკლესიის სწავლის და რუსეთის მთავრობის მოქმედებას. ხსენებულ გაზეთის გამოცემლებმა დაურიგეს შტუნდის მეთაურებს ფურცლები კითხვებით შტუნდისტების მდგომარეობაზე ეკლესიაში და სახელმწიფოში. ამ კითხვებზე მიცემული პასუხებია წყარო იმ ცნობებისა, რომელიც იბეჭდება ხსენებულ გამოცემაში რუსეთელ მწვალებლობის შესახებ. ბოლოს ხერსონის ეპარქიის მისიონერთა კრებამ 1898 წელს მიაკცია ყურადღება შემდეგ გარემოებებსაც, რომელნიც ხელს უწყობენ ახალ რაციონალისტურ მიმართულებას, განსაკუთრებით უსაშიშროების და უმაყნებელისის—შტუნდის გავრცელებას და განმტკიცებას.

რით შეგვიძლია ავიცილოთ სეტყვა?

სასოფლო მეურნეობის წარმატებასა და განვითარებას, როგორც ვუწვით, მრავალი ისეთი გარემოება უშუალოდ სეკს, რომლის თავიდან აცილებაც კაცს ძალა-ხშირად არ ძალუძს. ასეთია, მაგალითად, ბუნების მოვლენანი: გვადვა, სეტყვა, განუწვევტელი წვიმები, დაუსრულებელი ქარი ამ ბოლო დროს ცოდნითა და ტექნიკით აღჭურვილმა ევროპამ ბუნების ამ მოვლენებთან გამკლავებაც მოისურვა. ჯერ-ჯერობით იგი სეტყვასთან ბრძოლას შეუდგა.

სულ სამი-ათხი წელიწადია, რაც სეტყვასთან საბრძოლველი ზარბაზნები შემოიღეს და სარგებელი და საკეთე ამ საბრძოლველ საშუალების ევკლასათვის აშკარა შეიქმნა. ზირველად სეტყვასთან ზარბაზნებით ბრძოლას შტირეული შემამულე შტიკერი შეუდგა. ბევრმა მაშინ სასტიკოდაც კი აიკდო შტიკერი, მაგრამ გავიდა სულ რაღაც ორი წელიწადი და შტიკერის მაკალითს ავსტრიასა, იტალიასა და სფრანგეთში თითქმის ევკლას შემამულემ მიჰბაძა *). ამ უამად დასავლეთ ევროპაში ამ საქმის გამოსარკვევად ორი ჟურნალიც კი იბეჭდება, უკვე მოხდა რამდენიმე კონგრესი და სემპან-ათხვან გამოფენაც გაიმართა საბრძოლველ ზარბაზნებისა.

თუ რა სწრაფად გავრცელდა სეტყვასთან ბრძოლას, ამას შემდეგი ციფრები მოწმობენ. ვიენის ოლქში 1899 წელს მხოლოდ 445 სეტყვასთან საბრძოლველი სადგური იყო, 1900 წელს კი ეს რიცხვი 1630-მდე ავიდა. ბრეშის ოლქში 1894 წელს—87, 1900 წელს კი—1,334. მთლად იტალიაში 1899 წელს 2000 სადგური იყო, ხოლო 1900 წელს სადგურების რიცხვმა 10,000 გადააჭარბა. ასევე გულ მოდგინედ შეუდგენ სადგურების გამართვას და სეტყვასთან ბრძოლას უნგრეთსა, დალმაციასა, კორინტიასა, შვეიცარიასა და სხვა-გან. ევკლანი დაწმუნდენ ზარბაზნების სარგებლობას. ან კი როგორ არ დაწმუნდებოდნენ, როდესაც მაკალითი ევკლასათვის თვალსაჩინო შეიქმნა. იქ, სადაც წინად სეტყვა ხშირი სტუმარი იყო, საბრძოლველი სადგურების გამართვის შემდეგ, იგი აღარც ერთხელ აღარ მოსულა. ევკლანი ერთხმად მოწმობენ, რომ ზარბაზანი უებარი წამალია სეტყვის წინააღმდეგადა. ვინდის-ფეიშტრინის ოლქში, იქ, სადაც შტიკერის მამულეებია, უწინ

*) სეტყვასთან ბრძოლას ზარბაზნების შემწვობით წელს საუფლისწულო მამულის გამგეობაც შეუდგა კახეთში.

სეტყვა უოველ ზაფხულს ანადგურებდა ვენახებსა და ეანებს. შტიკერი 1897 წლიდან შეუდგა ზარბაზნების სროლას და მას შემდეგ აღარც ერთხელ აღარ დასეტყვილა იმისი მამულები, თუმცა ამავე დროს მეზობელთა მამულები, სადაც სადგურები არ არის გამართული, უწინდებურ ისეტყვება.

ზარბაზნების სროლას იმ წამს იწყებენ, რა წამსაც ცაზე შავ, საეჭვო ღრუბლებს შეამჩნევენ სოფელს. საუბრადღებოა, რომ ასეთ სროლის შემდეგ სეტყვის ნაცვლად ან წვიმა მოდის, ან კიდევ თოვლი. როგორც ბრეშის სამკურნელო სოფლის დირექტორის ანკარიშიდგანა სჩანს, 1900 წლის ზაფხულს ზარბაზნების სროლის შემდეგ ქალაქსა და იმის ახლო-მასლო ადგილებში თხვჯერ მოსულა თოვლი: 27 აპრილს, 18 მაისს, 14 ივნისს და 12 ივლისს. განსაკუთრებით დიდი თოვლი 12 ივლისს მოსულა: ზაფხულის ზაზანაქება სიცხეში მთელი ორი საათი განუწყვეტლად თოვდა და ქალაქის ქუჩები და სახლები სულ ერთიან თეთრად შეიმოსა. თურმე, სხვაგანაც ძალიან ხშირად მოსულა თოვლი ზარბაზნების სროლის შემდეგ.

დღეს ავსტრიასა და იტალიაში თვით შემამულებებს აღარც კი უხდებათ სეტყვასთან საბრძოლველ სადგურების გამართვა. უკვე შესდგა რამდენიმე სინდიკატი, რომელნიც საამოვნებით კისრულაბენ სადგურების გამართვას. მამულის ზატრანთ სინდიკატები მხოლოდ მცირეოდენ სასეიდელს ართმევენ. ასე შეუდგნენ ევროპაში ბუნების ამა თუ იმ მოვლენასთან ბრძოლას. „ივ.“

შურანალ-გაზეთებიდან.

წავიკითხე მეტად სამწუხარო და გულსაკლავი წერილი ბ. მერელისა გაზეთს „ცნ. ფურცლის“ მე-1159 ნომერში, სადაც მოგვითხრობდა სიცოცხლემშივე წამებულის, მოხუცებულის მღვდლის იაკაშვილის ავადმყოფ ქვრივის საბძლის ბოლოს წოლას უპატრონოთ და საშინელს ტანჯვას ერთის მხრით სისწეულისა და მეორეთ მკაცრის ბუნებისა. ამასთანავე წავიკითხე სიმბატიური რჩევა სამღვდლოებისადმი შავი დღისთვის ზრუნვისა მ. ბაკურაძის ამავე გაზ. „ცნ. ფურც.“ მე-1488 ნომერში. ამისთანა მოვლენა არა ერთი და ორი მომხდარა ჩვენს

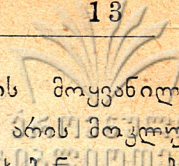
კურობნულს ქვეყანაში. არა მარტო ქრივობლები ჩავარდნილან ამისთანა უკიდურეს სიღარიბეში და ტანჯვაში ქრმის ანუ დედ მამის სიკვდილის შემდეგ, არამედ ბევრი სამღვდლო მოსამსახურე პირნიც სიბერისა, ავადმყოფობისა და წვრილ-შვილის გამო. აი სწორედ ეს მწარე მოვლენა ედო სარჩულად იმ მოსაზრებას, რომლითაც გადაწყდა დაარსება საქართველოს საექსპროსო სასულიერო პირთა ურთიერთ დამხმარებელ კასისა. ეს საქმე განხორციელდა 1893 წელში. ამ კასის მიზანი იყო: იათი ფასით ექლია სესხი გაჭირვებულს სასულიერო პირთათვის; დახმარებოდა უბედურების დროს ერთ დროებითის შემწეობით, ებეჭდნა იათ-ფასიანი სასულიერო ხასიათის წიგნები და გაეგრცვლებინა უსწავლეულს სამღვდლოებაში; გაეუმჯობესებინა ქართული გალობა და სხვა ამნაირი ჰუმანიური საქმეები ეკეთებინა. ეს მოსაზრება მთავრობამ მოიწონა და კიდევ დაამტკიცა. შეიკრიბა საკმაო საწევრო ფულიც, მაგრამ ამ რვა წელიწადში ამ კასის არაფერი ეკეთილი საქმე არ გაუკეთებია და სამღვდლოების ცხოვრება არაფრით შეცვლილა. ამ კასის დაარსებას კი მიზნათ სოფლის გაჭირვებულის სამღვდლოების ცხოვრების გაუმჯობესება ჰქონდა. არ ვიცი, ამ მიზანს რათ აუხვია?

* *

დღევანდელ „რუსეთში“ მკითხველი შეზხვდება საყურადღებო ამბავს შესანიშნავ მწერლის ლ. ნ. ტოლსტოის გამორიცხვისას მოსკოვის სიფხიზლის საზოგადოების საპატიო წევრობიდან. ამ ამბავმა მთელი რუსული ჟურნალ-გაზეთობა ააღაპარა. აი, მაგალითად, რასა სწერს „Новости“:

«ეს ვაებატონები (ხელოსნები, მეწვრილმანეები და სხვანი, რომელთაც მოითხოვეს ტოლსტოის გამორიცხვა) გრ. ლ. ნ. ტოლსტოის დასჯილად და განდევნილად სთვლიან. ავიწყდებათ მათ, რომ რუსთა ბევრი სხვა მწერალიც იყო დევნილი, მაგრამ შემდეგში ამ მწერლებს რუსეთის სიამაყედა სთვლიდნენ. პუშკინიც აკვნილი იყო, მაგრამ ძველი აუგეს, ტურგენიევიც დევნილი იყო, მაგრამ დღეს იმის სახსოვრად სახალხო წიგეთ-საცავებსა და სასწავლებლებს აარსებენ. დოსტოევსკი კატორგაშიაც კი იყო, მაგრამ დღეს ეს კაცი სამშობლოს უშესანიშნავეს შვილად ითვლება».

„იქნება სდევნიდნენ წინად მწერლებს იმიტომ,

რომ მაშინ სხვა ღრო იყო, მაგრამ ეხლა რაღაა? ნუ თუ ბოლო არ მოვლება ამ სამარცხვანო საქმეს? დღეს ერთ მწერალსა სდევნიან იმიტომ, რომ იგი სხვანაირად ჰფიქრობს, ვიდრე მედუქნეები და ხელოვანნი, ხვალ მეორეს დაუწყებენ დევნას, ზეგ მესამეს, მეოთხეს. უნდა მოვლოს თუ არა ბოლო ამ კომედიას?

შემდეგ გაზეთი განაგრძობს:

«განა შეიძლება ბ-ნ ვარსუნიაკსა და იმის თანამაზრებზედ გაჯავრება? რასაკვირველია არა. ამ საცოდავთ არც კი ესმისთ, რომ ლ. ტოლსტოის შეურაცხყოფით ისინი თავიანთ სამშობლოს შეურაცხყოფენ, იმიტომ რომ ლ. ტოლსტოი უპირველესი სიამაყეა რუსეთისა, იმისი სახელი, დიდება. სამწუხარო ის არის, რომ ტოლსტოის, ამ 80 წლის მოხუცის დამცველად არავინ გამოვიდა».

* *

ბათუმი. სწორედ ღვთის რისხვად უნდა გათენებულყო ქ. ბათუმისათვის 12 ივლისი. შუადღის ხანად, როცა ყველა აქაურ სახელმწიფო დაწესებულებებში გაცხარებული მუშაობა იყო, კერძო კერძო სახლებში ტკბილად ცოლ-შვილში დროებას ატარებდა, ზოგი სასადილოდ ემზადებოდა და საზოგადოდ ყველა თავის დღიურს შრომას ჩვეულებრივ ეწეოდა,—ამ დროს უცბათ უძლიერესმა ხმამ მთელი ჰაერი შეარყია. იმ ზომამდი მძლავრი იყო ეს ჰაერის შერყევა, რომ მთელ ბათუმში ერთი სახლიც არ დარჩენილა, რომ ჩაკეტილი ფანჯრებიც კი მთლად არ ჩამსხვრეულიყო... თავ ზარ დაცემული ხალხი ამ მოულოდნელი შემთხვევისაგან ერთმანეთს აწყდებოდა და სახლებიდან თავის საშველად გარედ გამოარბოდა; ანგარიში ვერ მიეცა, თუ რა ხდებოდა იმის გარშემო, ზოგს ეგონა მიწის ძვრა არისო და გარბოდა, ზოგს კიდევ ეგონა—სახლი თავზე მეტყევა და გავიდე სამშვიდობოზეო, მაგრამ არა, არც ერთი და არც მეორე—დაფეთიანებულ გარედ გამოცვივნილ ხალხს უცბათ თვალ-წინ წარმოუდგა იმის წინად მშვენიერად მოწმენდილ ცაზე—კუპრსავით შავი ღრუბელი, რომელმაც მთელი ბათუმი შავს სუდარაში შეხვია. ეს ღრუბელი იყო ცეცხლ წაქიდებულ თოფის წამლისაგან აფეთქებული ბოლი.

როგორღაც მომხდარა და თოფის წამლის სარდაფს უფეთქნია. მრავლისაგან მრავალი ჯარის კაცი

დაუხოცნია (ჯერ ცნობაში არ არის მოყვანილი რამდენია). იქვე მოსიერნე ხალხიც არის მოკლული ბევრი. თუჯ-რკინეულობის ნატეხებ-ნაგლეჯები შორს ბაზარში მოსიარულე ხალხსაც მოხვდა. სხვათა შორის, ერთი ქალი თავისი ბავშვით მოჰკლა; ერთ გიმნაზიელს ფეხი მოჰგლიჯა, ეტლებით მიმავალი ხალხი და ცხენებიც მოჰკლა უშველებელმა რკინის ნაგლეჯმა. მოკლულთა სხეულის სხვა-და-სხვა ასოები: ფეხი, ხელი, თავი და სხვა ნაწილები ნაკუწ-ნაკუწად, ბოლში შემურული ქუჩების სხვა-და-სხვა ადგილებში იპოვეს.

ქურჭლეულობის მაღაზიებში ბევრი ქურჭელი ჩამოცვივდა და დაიმხვრა, ერთი სიტყვით, კალმით აუწერელია რამდენი უბედურება მოხდა. ეტლი აღარ იყო, რომლითაც მკვდარი ან დასახიჩრებული კაცი არ მიჰყავდათ!..

ახალი ამბები და შენიშვნები.

უწმიდესმა სინოდმა აუხსნა საქართველოს ექვზარხოსს ყოველად უსამღვდელოესს ფლაბიანეს, რომ გურია-სამეგრელოს და იმერეთის ეპისკოპოსებმა საეკლესიო და სასკოლო ზოგიერთ კითხვების შესახებ საქმე უნდა იქონიონ სინოდთან საქართველოს ექვზარხოსის საშუალებით. სინოდის ხსენებულ ახსნაში მოყვანილია მთელი რიგი კითხვებისა, რომელთა შესახებ იმერეთისა და გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსებმა უნდა მოხსენებანი წარუდგინონ ხოლმე საქართველოს ექვზარხოსს.

* *

იურიევიდან გაზ. „კვალს“ ატყობინებენ: «ადგილობრივ უნივერსიტეტში ეგზამენები დაიწყება 21 აგვისტოდან; ამას გარდა, როგორც სარწმუნო წყაროდან შევიტყუეთ, ყველა დათხოვნილი სტუდენტები მიღებულ იქნენ და ეძლევათ ნება სხვებთან ერთად დაიჭირონ ეგზამენები; არ მიუღიათ, როგორც ისმის, მხოლოდ სამი სტუდენტი».

* *

უწმ. სინოდს დაუდგენია, რომ ამიერიდან არ გაარჩევს ამ თხოვნებს, რომელზედაც ხელი არავის უწერია ან ისეა ხელმოწერილი, რომ გარჩევა არ შეიძლება.

* *

რკინის გზაზე ბევრი უსამართლობა და უაჯაობა ემართება მოსიარულეთ, მაგრამ ერთი უაჯაობა უმეტესია ყველაზე. ქვეითად სასიარულო გზები დაანგრის მარეღისიდან ფონამდის და წითაში მიმავალს „პასაჟირებს“ მიხაილოვის სადგურამდე ახდენინებენ როგორც ბილეთისას, ისე ბარგისას. ვსთქვათ შეშა მოგაქვს წიფიდან, თქვენ გადაგახდევინებენ ფულს მიხაილოვიდან. ამაზე მეტი უკანონობა იქნება!..

* *

„დეილი ნიუსი“ იუწყება, რომ გენერალმა ბოტამ ნატალის საზღვარზე ერთი საგანგებო მატარებელი დაიჭირაო. მატარებელს ინგლისის ხაზინა თურმე მიჰქონდა: 2 მილიონ ფრანკ ოქროზე მეტი ყოფილა. ეს ფული ბოტას წაუღია და თავის რაზმისათვის დაურიგებია. დელაგოას რკინის გზაზე დევეტს თოფის დაუცლელად მეორე მატარებელი დაუჭერია. ამ მატარებლით ბისკვიტები მიჰქონდათ ინგლისის ჯარისათვის. ბისკვიტები დევეტს თავისი რაზმისათვის მიუცია. ამ ამბებზე ინგლისის მთავრობას ხმაც არ ამოუღია, თითქო არც კი მომხდარაო.

* *

ქლექის წინააღმდეგ მებრძოლთა კრება. ბრუარდელა ამტკიცებს, რომ ქლექის მორჩენა შეიძლებოა, იგი არ ეთანხმება კახს, რომელიც ამტკიცებს, რომ კაცს საქონლისაგან ქლექი არ ედებოა.

* *

„ივერიაში“ ვკითხულობთ: „კავკასიის მთავარმართებლის თანამდებობის აღმასრულებელს კავკასიის სტიპენდიანტებათ ამ წელს სულ 22 ყმაწვილი დაუნიშნავს რუსეთის უნივერსიტეტებში. ამათგან ქართველი მხოლოდ ორია: ზურაბ მაჩაბელი, რომელსაც ქუთაისის გიმნაზია აქვს ოქროს მედალით გათავებული და პეტრე ვარდანაშვილი, რომელმაც ერევნის გიმნაზია გაათავა ოქროს მედალით“. სწორეთ ბევრი ქართველები დაუნიშნავს!..

* *

როგორც «Morning Poste»-ს ბრიუსელიდან დეპეშით ატყობინებენ, პრეზიდენტის კრიუგერის დროებით მოადგილეს შალკ ბურგერს გამოუცია დეკრეტი, რომლითაც იწვევს საომრად ყველა 14 წლის ბურებს.

* *

ამავე გაზეთში ვკითხულობთ: „კავკასიის საშუალო სასწავლებლებში განთავისუფლებული სახელმწიფო ვაკანსიები კავკასიის მთავარმართებლის თანამდებობის აღმასრულებელს მოსწავლეთა შორის უკვე გაუნაწილებია. 19 ვაკანსიიდგან ქართველ მოსწავლეს მხოლოდ სამს რგებია ადგილი: ივანე ჟორდანაის (ქუთაისის გიმნაზიიდან). ვლადიმერ ყანჩელსა (ტფილისის 1-ლ გიმნაზიიდან) და მიხეილ გამელაურს (იმავე გიმნაზიიდან).

* *

როგორც „ივერიას“ ატყობინებენ, ტფილისის კომერციულს სასწავლებელში წელს 300 თავისუფალი ადგილი თურმეა პირველსა და საშუალო განყოფილებებში. სასურველია, ჩვენმა ქართველობამ ამ არა ჩვეულებრივის გარემოებით ისარგებლოს და თავიანთი შვილები ამ სასწავლებელში მიიბარონ. პირველს განყოფილებაში მიიღებიან ყმაწვილები სრულიად არაფრის. მკოდნენი, 7 და 8 წლისანი, ხოლო საშუალო განყოფილებაში 9 და 10 წლისანი, ქართულ-რუსულისა და ანგარიშის შესაფერად მკოდნენი.

* *

როგორც შევტყვევთ, რევიზია მათ მეუფეებს გადალმა სვანეთში უკვე გაუთავებია და ეხლა ლეჩხუმის მაზრაში დაბრძანდებოა. ამბობენ, რომ ლეჩხუმის მაზრიდან რაჭის მაზრაში გააგრძელებს რევიზიასო.

* *

ნიჟნი-ნოვეგოროდში თავის სენაკში მოკლული ნახეს ხარების მონასტრის წინამძღვარი, არქიმანდრიტი არკადი. ყუთი, სადაც ძვირფასი ნივთები ეწყო, გატეხილია. წაულიათ სხვა-და-სხვა ნივთები და მონასტრის ფული.

* *

გავარდნილი ყაჩაღი ლორთქიფანიძე, რომელიც შაშის თავზარს სცემდა ყველას, უკვე შეუპყრიათ თფილისში.

შეწირულებანი.

I.

მ. რედაქტორო! ნება გვიბოძეთ, რომ თქვენი სატივცემულის ჟურნალის საშუალებით გულითადი მადლობა გამოუცხადოთ როგორც მე, აგრეთვე ჩემთან ერთად უღმობელ ხვედრით გადმოხვეწილ ქართველთა მხრივაც ქვემო დასახელებულ პირთ, რომელთაც კეთილ ინებებს და ხელი მოგვიმართეს კუნძულ სახალინზე ქართულ ბიბლიოთეკა-სამკითხველოს დაარსებაში ფულისა და წიგნების შემოწირვით. სია შემომწირველთა: პიატიგორსკის რაზმის პორუჩიკს ზაქარია ჟორჟოლიანს, რომელმაც არ დაიზარა და თავის ნაცნობებში შეგროვილი ფული 13 მან. გამოგვიგზავნა; შემოსწირეს თითო მანეთი: ნ. ქორქაშვილმა, მიხ. ავალიანმა, ვლ. ქოლოშვილმა, თავ. ბ. ბაგრატიონ დავიდოვმა, ნიკ. ხუნდაძემ, ჟუი მიქაშაიძემ. იოს. თოფურიაშ, გ. ლორთქიფანიძემ, გ. ანდლულაძემ, ილ. სვანაძემ, ალექ. ახვლედიანმა, ვ. მაჭუტაძემ 50 კაპ. ზაქარია ჟორჟოლიანმა 1 მან. 30 კ., უცნობმა ექიმმა—20 კ., კუთაისის სასულიერო სემინარიის მოწაფეებმა შემოსწირეს 10 მან. გაზეთის დასაკვეთად; ქ. სოხუმის მცხოვრებმა ს. თურქიამ—5 მან. კუნძულ სახალინზე მცხოვრებთ შემოსწირეს: ვლადიმერ გორგაძემ 5 მან., გრიგოლ ჩიტაევმა 7 მან., თავ. ალექსანდრე ფალავანდიშვილმა 5 მან., ვასო ჩიხლაძემ 3 მან., პირველ გილდის ვაჭარმა შ.—ირანიანცმა 17 კაპ. (ამ ირანიანცს 160,000 მანეთის ნაღდი ფულის შეძლება აქვს). პიატიგორსკში მცხოვრებმა ვარდო ივან. პოგალოვმა ხუთ მანეთად ღირებული სხვა-და-სხვა წიგნები; ბ. ანტონ ფურცელაძემ სამი წიგნი; უცნობმა ორი ცალი აკაკის თვიური ჟურნალი „კრებული“-სა; სულ შემოწირულება მივიღეთ 48 მანეთი 17 კაპ., აქედან წიგნების და ჟურნალ-გაზეთების გამოსაწერად დაგვეხარჯა 29 მ. ეს რამდენიმე ხანია აღნიშნულ სახალინის კუნძულზე გადმოხვეწილი ქართველები შევეუდქით ქართულ წიგნთ-საცავ-სამკითხველოსა და პირველ დაწყებით სკოლის აკებას, მაგრამ ჩვენ, როგორც ხელ-მოკლე—სიღარიბეში მყოფ ქართველებმა მარტო, სასურველად მათი დასრულება ჯერ ვერ შეეძლოთ, ხოლო გულშემატკივარი კი ძალიან ცოტანი გვეყვანან.

ამიტომ მივმართავთ და ვთხოვთ ყველას შეძლების და გვარად შემწეობა აღმოგვიჩინონ წიგნებისა თუ ფულის შემოწირულებით, რითაც საშუალებას მოგვცემენ ამ შორეულს ქვეყანაში მივაწოდოთ გონების მასალა მსურველ ქართველ მკითხველებს, რომ ფიზიკური სასჯელი გონება-ზნეობის წვრთნავარჯიშობით შეიმსუბუქონ და სულიერად თავისი ადამიანური ელფერი არ დაჰკარგონ. ვინც კეთილ ინებებს და შემოგვიწირავს რამეს, ამ აღრესით გამოგვიგზავნონ: Островъ Сахалинь, Александровскій постъ. г-ну начальнику округа для передачи завѣдывающему грузинскою читальнею Александру Григорьевичу Ардишвили.

სახალინის უფასო წიგნთ-საცავ-სამკითხ. დამაარსებელი
ალექსანდრე გ. არდიშვილი.

II.

მ. რედაქტორო! უმორჩილესად ვთხოვთ ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენი სატივცემული გაზეთის „მწყემსის“ საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ კუთაისში მცხოვრებს პრაპორჩიკს—იოსებ გრიგოლის ძეს ბაქრაძეს, რომელმაც შემოსწირა რწმუნებულს ჩემდამო ძმუისის წმიდი გიორგის ეკლესიას ჯვარცმის წინ დასადგმელი შვიდ-ღეროვანი სასანთლე თავის სანთლებით, ღირებული 18 მანეთად.

ძმუისის წმ. გიორგის ეკ. მღ. ნ. გაბელაშვილი.

III.

მ. რედაქტორო! უმორჩილესად ვთხოვთ თქვენის გაზეთი „მწყემსის“ საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ ხონში მცხოვრებ გლეხს, ალექსი თომას ძე გიორბერიძეს, რომელიც უფასოთ უთმობდა და უთმობს საზღდაშე ღვინოს რწმუნებულს ჩემდამო ხონის მაცხოვრის ეკლესიას.

მღ. ნ. ლევაია.

გვიწერეთ ხელის-მოწერა 1901 წლისათვის ორ
პირველ გამოცემათა ქართულს

„მწყემსი“-ზე

და

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზე

ქუჩნალის ფასი:

- 12 თვით «მწყემსი» 3 მ. | 6 თვით «მწყემსი» 2 მ.
- „რუსული“ 3 მ. | — „რუსული“ 2 მ.
- „ორივე გამოცემა“ — „ორივე გამოცემა“

ბაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც ვეირაღასში, აგრეთვე ქუთაისშიაც. თბილისში წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ბ. შიო ქუჭუკაშვილთან. ფოთში — დეკანოზ მ. გრიგოლ მაჭაროეთან; საჩხერეში — ყრაან ჩაიძესთან; ახალციხეში — დეკანოზ დ. ხახუტოეთან; ახალსენაკში — ბლაღოჩინ მანა არისტარქ კალანდარი-შვილთან.

სოფლის მასწავლებელთ და ღარიბთ გახეთქილ დაეთმო-ბათ მთელის წლით ორივე გამოცემა სამ მანეთად.

რედაქციას აქვს კანტორები: ქუთაისში დეისაძის სახლებში და ვეირაღასში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

ბარეშე მკვ აგრეთვე ქუჩნალის დაბარება შეუძლიათ ამ ადრესით: Въ Квирилы, въ редакцію газеты и журнала „МЦЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

რედაქციაში მოიპოვება წარსული წლების რამდენიმე სრული გამოცემანი „მწყემსი“-სა, რომელიც ნახევარ ფასად დაეთმობათ მსურველთ.

1901 წლის ხელის მომწერთ პრემიად (საჩუქრად) აქვსთ დანიშნული დიდი სურათი ყოვლად სამღვდლო ლეონიდისა, იმის მსგავსი, როგორც არიან შოთა რუსთაველისა და თამარის. ხელის მომწერლებმა უნდა შემოიტანონ ფოსტის ზედმეტ ხარჯად ორი შაური. ამ პრემიის გასაგზავნი.

სწილად როცა რაიმე უბედურება გვექმნება, მსოფლ-მაშინ ვაწყებთ სინანულს, რომ თავის დროზე რაიმე დონე არ ვინმარეთ, რომ ამისთანა უბედურ შემთხვევათაგან თავი უზრუნველ გვეყო. რომ შემდეგში მაინც თავიდა-ავიციდინოთ ნივთიერი ზარალი რაიმე უბედური შემთხვე-ვის დროს, ეგეგას ურჩევთ თავის დაზღვევას დასაზღვევ საზოგადოება — „როსსიაში“. ეგეგელ ზირს, რომელიც წლიურად შეიტანს 20-დამ 50 მანეთამდე, იმისდა მი-ხედვით, ვინ რა მხელეა, შეუძლიათ თავი დაიზღვევოს 10,000 მანეთში სიკვდილის შემთხვევისაგან და 10,000 მანეთში, თუ ვინცინობა დაზღვეული ზირი დაშვდა.

დაზღვევა შეიძლება 1000 მანეთიდან 200,000 მანეთამდე.

1900 წ. დაზღვეველმა საზოგადოებამ „როსსიაში“ მისცა უბედურ შემთხვევათაგან დაზარალებულ ზირთ უმეტეს 1,200,000 მანეთისა.

უფრო დაწვრილებით ზირობათა შეტეობა შეიძლება საზოგადოების სამმართველოში (შეტყობურგში № 37, აკენტან ქ. ქუთაისში ი. ა. მიქელაძესთან ქარ.-სარას ქუჩა მის. სათავად-აზ. ბანკის სახლში და აკენტეტთან იმპერიის ეგეგა ქალაქებში.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალითერატურო განყოფილება: რომელ ქალა-ღზე რა ფასიანი მარკები ითხოვება? — „მწყემსი“ კორრესპონ-დენცია, სკ. მასწ. ვლადიმერ არეშიძისა. — ახალ საშუალო სკოლის ძირითადი დებულებანი, რომელიც შეიმუშავა სარე-ფორმო კომისიამ. — მწარე ფიქრები, სოფლის ხუცესისა. — რაციონალისტური მწვანელობა (სეკტანტობა) რუსეთში. — რით შეგვიძლია ავიცილოთ სეტყვა? — ქუჩნალ-გახეთქიდან. — ახალი ამბები და შენიშვნები. — შეწირულებანი. — განცხადებანი.